

Hallituksen esitys Eduskunnalle Puolan Kansantasavallan kanssa oikeussuojasta ja oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Puolan kanssa 27 päivänä toukokuuta 1980 allekirjoitetun sopimuksen tarkoituksena on kehittää ja syventää keskinäistä oikeudellista yhteistoimintaa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin päätössiakirjan mukaisesti. Sopimukseen on otettu yleiset määräykset oikeusavusta ja oikeussuojasta, eräitä perhe- ja perintöoikeutta koskevia määräyksiä sekä erityismääräyksiä oikeusavusta rikosasioissa.

Sopimuksen *yleisten määräysten* mukaan kumpaisenkin sopimuspuolen oikeusviranomaiset antavat oikeusapua siviili-, perhe- ja rikosasioissa siten, että kumpainenkin sopimuspuoli noudattaa oikeusapua antaessaan oman maansa lainsäädäntöä. Oikeusavun antaminen käsittää asiakirjojen antamisen tiedoksi, asianosaisten ja muiden henkilöiden kuulemisen, todistelun sekä tietojen antamisen lainsäädännöstä ja oikeuskäytännöstä. Tämän ohella sopimus takaa sopimuspuolen kansalaisille toisen sopimuspuolen oikeusviranomaisissa samanlaisen oikeussuojan kuin mikä kuuluu sanotun sopimuspuolen omille kansalaisille sekä maksuttoman oikeusavun samoin edellytyksin kuin omille kansalaisille.

Siviili- ja perheasioita koskeviin määräyksiin on otettu eräitä kansainvälisen perhe-, perintö- ja prosessioikeuden alaan kuuluvia määräyksiä. Sopimuksen mukaan kumpainenkin sopimuspuoli sitoutuu sopimuksessa lähemmin säännellyn edellytyksin tunnustamaan toisen sopimus-

puolen oikeusviranomaisen ratkaisut asioissa, jotka koskevat sopimuspuolten kansalaisten välisiä avioeroja, asumuseroja ja avioliiton peruuttumisia sekä sopimuspuolen kansalaisen kuolleeksi tai kadonneeksi julistamista.

Avioliiton solmimista koskevien määräysten mukaan määräytyy sopimuspuolten kansalaisten oikeus solmia avioliitto keskenään sen sopimuspuolen lain mukaan, jonka alueella avioliitto solmitaan, jos jompi kumpi avioliittoon aikovista on sanotun valtion kansalainen tai hänellä on siellä kotipaikka.

Lisäksi sopimukseen on otettu määräykset sopimuspuolten kansalaisten kotimaiskohtelusta perintöasioissa.

Rikosasioita koskevien erityismääräysten mukaan kumpainenkin sopimuspuoli ryhtyy oman maansa lakia soveltaen toisen sopimuspuolen pyynnöstä syytetoimenpiteisiin sellaista omaa kansalaistaan vastaan, jota epäillään pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueella tehdystä rikoksesta. Syyttämistä koskeva oikeusapupyynnö voidaan kuitenkin evätä, jollei syytteen nostamiselle ole edellytyksiä pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan.

Yhteydenpitojärjestys on säännelty siten, että sopimuspuolet pitävät yhteyttä toisiinsa keskusviranomaisten välityksellä. Suomessa keskusviranomaisena toimii oikeusministeriö ja Puolassa, asian laadusta riippuen, joko oikeusministeriö tai ylin syyttäjäviranomainen.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja sopimuksen merkitys

Sekä Suomi että Puola ovat 1 päivänä maaliskuuta 1954 Haagissa tehdyn riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevan yleissopimuksen (SopS 2/57) osapuolia. Sanottu yleissopimus sääntelee kansainväliseen oikeusapuun liittyviä kysymyksiä siviili- ja kauppaoikeutta koskevissa asioissa. Yleissopimukseen on otettu muun muassa määräykset asiakirjojen tiedoksiannosta, oikeusapupyynnöstä, maksuttomasta oikeusavusta sekä väestökirjatietojen antamisesta. Näitä kysymyksiä koskevan Suomen ja Puolan välillä tehdyn oikeusapusopimuksen (1980) määräykset on laadittu siten, että ne noudattavat edellä mainitun Haagin yleissopimuksen määräyksiä.

Suomen ja Puolan välisen oikeudellisen yhteistoiminnan kannalta on puutteena ollut se, että kansainvälisen oikeusavun alaan kuuluvat kysymykset on järjestetty kumpaistakin valtiota sitovin sopimuksin ainoastaan siviili- ja kauppaoikeutta koskevien asioiden osalta edellä mainitulla Haagin yleissopimuksella. Tämän lisäksi Suomi ja Puola ovat testamenttimääräysten muotoa koskevien lakiristiriitojen ratkaisemiseksi Haagissa 5 päivänä lokakuuta 1961 tehdyn yleissopimuksen (SopS 76/76) osapuolia. Sanottuun sopimukseen ei kuitenkaan sisälly kansainvälisen oikeusavun piiriin kuuluvia määräyksiä. Muilla oikeusaloilla ei sopimusjärjestelyjä maittemme välillä ole olemassa. Ottaen huomioon Suomen ja Puolan välillä tapahtuvan kiinteän kanssakäymisen sekä erityisesti kasvaneen matkailun ei tilannetta voida pitää tyydyttävänä. Tämän vuoksi vuonna 1980 allekirjoitetun oikeusapusopimuksen tavoitteena on-

kin pyrkiä järjestämään maitten välinen kansainvälinen oikeusapu ja kansainvälinen oikeussuoja laaja-alaisella sopimuksella, joka kattaa erityisesti yksityisen kansalaisen näkökulmasta merkittävimmät oikeudenhoidon alueet, eli siviilioikeuden, perheoikeuden ja rikosoikeuden.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Oikeusapusopimuksen (1980) mukaan sopimuspuolet pitävät oikeusapua antaessaan yhteyttä toisiinsa keskusviranomaisten välityksellä. Suomessa keskusviranomaisena toimii oikeusministeriö. Tämä oikeusministeriölle uskottu tehtävä ei kuitenkaan edellytä sitä, että tämän sopimuksen soveltamiseksi oikeusministeriön organisaatioon tehtäisiin muutoksia. Sopimuksen soveltaminen tulee tosin aiheuttamaan työmäärän lisääntymistä oikeusministeriössä, mutta ei kuitenkaan siinä määrin, että yksin tämän sopimuksen soveltamiseksi olisi tarpeen perustaa uusia virkoja.

Oikeusavun antamisesta aiheutuvien kustannusten korvaus on sopimuksessa järjestetty vastavuoroisuusperiaatteen pohjalta. Tämä merkitsee sitä, että Suomi vastaa itse Puolalle antamansa oikeusavun kustannuksista, mutta ei toisaalta ole velvollinen korvaamaan Puolalle Suomesta käsin pyydetyn ja Puolan viranomaisten antamasta oikeusavusta aiheutuneita kustannuksia.

Sopimuksen soveltamisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää ei ole mahdollista etukäteen täsmällisesti arvioida. On kuitenkin ilmeistä, että kustannukset tulevat olemaan suhteellisen vähäiset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. I l u k u

Yleiset määräykset

Lukuun sisältyvät määräykset sopimuspuolten kansalaisten oikeussuojasta toisen sopimuspuolen tuomioistuimissa, syyttäväviranomaisissa

ja sellaisissa muissa viranomaisissa, joiden toimivaltaan siviili-, perhe- ja rikosasiat kuuluvat. Lisäksi lukuun on otettu yleiset määräykset viranomaisten välisestä oikeusavusta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

1 artikla. Oikeussuoja. Artiklaan on otettu yleismääräys sopimuspuolten kansalaisten, oi-

keushenkilöiden ja muiden yhteenliittymien oikeussuojasta toisen sopimuspuolen alueella tuomioistuimissa, syyttäjäviranomaisissa ja sellaisissa muissa viranomaisissa, joiden toimivaltaan siviili-, perhe- ja rikosasiat kuuluvat. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolen kansalaiset nauttivat toisen sopimuspuolen alueella edellä mainituissa viranomaisissa samanlaista henkilöön ja omaisuuteen kohdistuvaa oikeussuojaa kuin sopimuspuolen omat kansalaiset.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolen kansalaisilla on oikeus vapaasti ja esteettömästi kääntyä edellä mainittujen toisen sopimuspuolen viranomaisten puoleen, esiintyä niissä, esittää hakemuksia ja nostaa kanteita samoilla ehdoilla kuin omat kansalaiset.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään, että sopimusta sovellettaessa rinnastetaan toisen sopimuspuolen kansalaiseen tämän sopimuspuolen alueella ja sen lainsäädännön mukaisesti perustetut oikeushenkilöt, esimerkiksi yhtiö, yhdistykset ja säätiöt, sekä muut yhteenliittymät, jotka voivat esiintyä asianosaisina oikeudenkäynnissä, kuten jakamattomat kuolinpesät ja konkurssipesät.

2 artikla. Oikeusapu. Artiklaan on otettu oikeusapua koskevat perusmääräykset. Sen 1 kappaleen mukaan sopimuspuolten oikeusviranomaiset eli tuomioistuimet ja syyttäjäviranomaiset antavat toisilleen pyynnöstä oikeusapua siviili-, perhe- ja rikosasioissa. Muut viranomaiset, joiden toimivaltaan siviili-, perhe- ja rikosasiat kuuluvat, toimittavat artiklan 2 kappaleen mukaan oikeusapupyynnöt pyynnön esittävän sopimuspuolen asianomaisten oikeusviranomaisten välityksellä.

3 artikla. Oikeusavun laajuus. Artiklaan on otettu oikeusavun laajuutta koskeva perusmääräys. Sen mukaan oikeusavun piiriin kuuluu asiakirjojen tiedoksianto, todistajien, asiantuntijoiden, asianosaisten ja muiden henkilöiden kuuleminen, todisteiden luovuttaminen, asiantuntijatarkastusten ja katselmusten suorittaminen, ryhtyminen syytetoimenpiteisiin sekä muiden tietojen ja asiakirjojen antaminen. Antaessaan artiklassa tarkoitettua oikeusapua kumpikin sopimuspuoli noudattaa kiireellisintä oman lainsäädäntönsä mukaista menettelyä.

4 artikla. Keskusviranomaiset. Artiklaan on otettu määräys siitä, että sopimuspuolten viranomaiset pitävät oikeusapua annettaessa yhteyttä toisiinsa suoraan keskusviranomaisten välityksellä. Tällaisina keskusviranomaisina toi-

mivat Suomessa oikeusministeriö ja Puolassa oikeusministeriö ja ylin syyttäjäviranomainen (Prokuratura Generalna).

5 artikla. Oikeusapupyynnön. Artiklaan sisältyvät määräykset oikeusapupyynnön muodosta ja sisällöstä. Oikeusapupyynnön on näiden määräysten mukaan laadittava kirjallisesti ja siinä tulee olla toimivaltaisen henkilön allekirjoitus sekä leima. Oikeusapupyynnön tulee sisältää muun muassa pyynnön esittäneen viranomaisen nimi ja sen viranomaisen nimi, jolle pyyntö esitetään, asia jossa oikeusapua pyydetään sekä rikosasioissa lisäksi kertomus tehdyn rikoksen tosiseikoista ja sen oikeudellinen luonnehdinta.

6 artikla. Oikeusapupyynnön toimeenpanojärjestys. Artiklaan on otettu määräys siitä, että pyynnön vastaanottanut viranomainen pääsääntöisesti antaa oikeusapua oman valtionsa prosessilainsäädännön edellyttämässä järjestyksessä. Tämä voi kuitenkin pyydetessä soveltaa pyynnön esittäneen sopimuspuolen oikeudenkäyntisääntöjä, mikäli ne eivät ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön kanssa. Määräykset ovat sopu-soinnussa Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun lain (171/21), jäljempänä yhteistoimintalain, 7 §:n 1 momentin ja 14 §:n 2 momentin kanssa. Samansisältöiset määräykset sisältyvät myös asetuksella voimaansaatettujen, Haagissa 1 päivänä maaliskuuta 1954 tehtyyn riita-asia-ain oikeudenkäyntiä koskevaan sopimukseen (SopS 2/57) sekä Haagissa 15 päivänä marraskuuta 1965 tehtyyn oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa koskevaan yleissopimukseen (SopS 51/69) sekä Haagissa 18 päivänä maaliskuuta 1970 tehtyyn todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa koskevaan yleissopimukseen (SopS 37/76).

Artiklan 2 kappaleeseen on joustavan menettelyn takaamiseksi otettu määräys siitä, että jos viranomainen, jolle pyyntö on osoitettu, havaitsee, ettei se ole toimivaltainen antamaan oikeusapua, se lähettää pyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle. Puolan osalta säännöstä on sovellettava myös keskusviranomaisiin nähden. Jos oikeusapupyynnön on toimitettu esimerkiksi Puolan oikeusministeriölle, vaikka se olisi tullut toimittaa ylimmälle syyttäjäviranomaiselle,

on oikeusministeriön toimitettava pyyntö toimivaltaiselle keskusviranomaiselle.

Artiklan 3 kappaleeseen on otettu yhteistointilain 4 §:n 2 momenttia ja 14 §:n 2 momentin 3 virkettä vastaava määräys siitä, että pyynnön vastaanottanut viranomaisen ilmoittaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä hyvissä ajoin viimeksi mainitulle viranomaiselle ja asianosaisille pyydetyn toimenpiteen suorittamisen ajasta ja paikasta niin, että he voivat pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti olla läsnä pyyntöä toimenpantaessa.

Artiklan 4 kappaleen mukaan oikeusapupyynnön vastaanottanut viranomaisen ilmoittaa kirjallisesti pyynnön esittäneelle viranomaiselle pyydetyn toimenpiteen suorittamisesta. Jos pyyntöä ei ole voitu panna toimeen, on siitä välittömästi kirjallisesti ilmoitettava pyynnön esittäneelle viranomaiselle ja mainittava syyt siihen sekä palautettava asiakirjat.

7 artikla. Asiakirjojen tiedoksianto. Artiklan 1 kappaleen mukaan asiakirjan tiedoksianto on toimitettava, jos tiedoksiannettava asiakirja on laadittu pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen virallisella kielellä tai siihen on liitetty varmennettu käännös mainitulle kielelle (Suomen osalta suomi ja ruotsi, Puolan osalta puolankieli).

Oikeusavusta asiakirjan tiedoksiannossa on säädetty Suomen ja ulkomaan viranomaisen keskinäisestä avusta asiakirjoja tiedoksiannattessa eräissä tapauksissa annetussa asetuksessa (175/23). Sen 5 §:n 3 momentin mukaan on muulla kuin suomen- tai ruotsinkielellä laadittuun asiakirjaan, joka Suomessa on annettava määrämuotoisesti tiedoksi liitettävä diplomaattisen tai konsulivirkamiehen taikka suomalaisen valantehneen kielenkääntäjän oikeaksi todistama käännös.

Sopimuksen nyt kysymyksessä olevassa määräyksessä ei ole mainittu, kenen varmentama käännöksen tulee olla. Sopimuksen 14 artiklan 3 kappaleen mukaan on virallisen kielenkääntäjän, notaarin, pyynnön esittäneen viranomaisen tai jommankumman sopimuspuolen diplomaattisen tai konsuliedustajan varmennettava oikeusapupyynnön liitteeksi otettu käännös. Tämä määräys soveltuu myös tiedoksiannettavan asiakirjan käännöksen varmentamiseen. Sopimusmääräys verrattuna, että useammalle taholle annetaan kelpoisuus varmentaa tiedoksiannettavan asiakirjan käännös.

Jos tiedoksiannettava asiakirja ei täytä edellä mainittuja kielivaatimuksia, voidaan asiakirja kuitenkin antaa tiedoksi jättämällä se vastaanajalle, jos tämä suostuu ottamaan sen vastaan.

Artiklan 2 kappaleeseen on otettu määräys siitä, että asiakirjat, jotka koskevat kutsumista tai haastamista viranomaisen eteen, on toimitettava pyynnön vastaanottavalle sopimuspuolelle vähintään 90 päivää ennen kutsussa tai haasteessa mainittua asian käsittelypäivää. Määräys on tarpeen erityisesti sen turvaamiseksi, että kutsuttavalla tai haastettavalla olisi mahdollisuus saapua tuomioistuimeen henkilökohtaisesti.

Artiklan 3 kappaleeseen on kansainvälisessä prosessioikeudessa yleensä noudatetun käytännön mukaisesti otettu määräys siitä, että tiedoksiannettava asiakirja liitetään tiedoksiantopyyntöön kahtena kappaleena.

Sopimuksen 10 artiklan 4 kappaleen mukaan ei todistajaa, asiantuntijaa, asianomistajaa, vastaajaa tai syytettyä kohtaan, joka tiedoksiannettusta kutsusta tai haasteesta huolimatta on jäänyt saapumatta pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisen eteen, saa tämän johdosta käyttää pakkokeinoja. Tämän mukaisesti on artiklan 4 kappaleeseen otettu määräys siitä, että asiakirja, joka koskee kutsumista tai haastamista viranomaisen eteen, ei saa sisältää määräyksiä pakkokeinoista poissaolon varalta.

8 artikla. Asiakirjan tiedoksiantotodistus. Artiklaan on kansainvälisessä prosessioikeudessa noudatetun käytännön mukaisesti otettu määräys siitä, että todistus asiakirjan tiedoksiannosta laaditaan pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueella voimassa olevien säännösten mukaisesti. Todistuksessa on kuitenkin aina mainittava tiedoksiannon aika, paikka ja tapa sekä henkilö, jolle asiakirja on toimitettu.

9 artikla. Oikeus kieltäytyä antamasta lausuntoja. Artiklan 1 kappale sisältää määräyksen siitä, että henkilöllä, joka on oikeusapupyynnön nojalla kutsuttu pyynnön esittäneen tai vastaanottaneen sopimuspuolen viranomaisen eteen todistajana tai asiantuntijana, on oikeus kieltäytyä antamasta lausuntoa tai suorittamasta muuta tointa, mikäli hänellä on kieltäytymiseen oikeus tai velvollisuus pyynnön esittäneen tai vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan. Tällainen tavallista laajempi kieltäytymisoikeus, kuten määräyksen sanamuodosta ilmenee, on kuitenkin ainoastaan henkilöllä, joka on kutsuttu *oikeusapupyynnön*

nojalla joko pyynnön esittäneen tai vastaanottaneen sopimuspuolen viranomaisen eteen kuultavaksi todistajana tai asiantuntijana. Henkilön kansalaisuudella tai kotipaikalla ei sitä vastoin ole merkitystä määräystä sovellettaessa.

Todistajan kuulemisesta oikeusaputeitse Suomen tuomioistuimessa ulkomailla vireillä olevaa riita-asiaa tai hakemusasiaa varten säädetään yhteistoimintalain 6 §:ssä. Sen mukaan todistaja saa kieltäytyä todistamasta, jos hänellä on siihen oikeus tai velvollisuus Suomen tai todistelua koskevan pyynnön tehneen valtion lain mukaan. Sanotun lainkohdan mukaan todistajana ei myöskään kuulla henkilöä, joka jommankumman valtion lain mukaan ei saa todistaa asiassa. Pynnön tehneen valtion laki otetaan lainkohdan mukaan huomioon, jos oikeus tai velvollisuus kieltäytyä todistamasta on pyynnössä todettu tai pyynnön tehnyt viranomaisen vahvistaa sen tuomioistuimen pyynnöstä, taikka kieltäytymisperuste muuten on tuomioistuimen tiedossa.

Yhteistoimintalaki ei lainkaan koske rikosasioita. Todistelusta ulkomaan viranomaisen edellä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virkaavusta annetun lain (52/25) 4 §:n mukaan tasavallan presidentillä on kuitenkin vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta oikeus määrätä, että virka-apua, josta säädetään yhteistoimintalain 1 luvussa, on annettava ulkomaan viranomaiselle myös asiassa, jossa vaaditaan rangaistusta rikollisesta teosta.

Artiklaan sisältyvät määräykset laajentavat eräissä suhteissa yhteistoimintalain 6 §:ssä tarkoitettua kieltäytymisoikeutta. Lainkohdassa mainittu kieltäytymisoikeus koskee näet ainoastaan niitä tapauksia, joissa henkilöä kuullaan oikeusapupyynnön johdosta *todistajana* Suomen tuomioistuimessa ulkomailla vireillä olevassa asiassa. Lainkohdan soveltamisalan ulkopuolelle jäävät näin ollen ne tapaukset, joissa henkilöä oikeusapupyynnön johdosta kuullaan *asiantuntijana* Suomen tuomioistuimessa ulkomailla vireillä olevassa riita- tai hakemusasiassa.

Lainkohta ei myöskään koske tapauksia, joissa henkilö Suomen viranomaisen esittämän oikeusapupyynnön nojalla *saapuu toisesta valtiosta kuultavaksi* todistajana tai asiantuntijana Suomen tuomioistuimeen. Tätä koskevaa yleissäännöstä ei sisälly Suomen lainsäädäntöön.

Edelleen pyynnön esittäneen valtion laki otetaan yhteistoimintalain 6 §:ssä tarkoitetuissa

tapauksissa huomioon vain jos tähän lakiin perustuva kieltäytymisoikeus on *todettu* jo pyynnössä tai sen olemassaolo on muutoin tuomioistuimen *tiedossa*. Artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu kieltäytymisoikeus on sitä vastoin ehdoton, joten sekä pyynnön esittäneen että pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen asiaa koskevat säännökset tulee aina ottaa huomioon.

Edellä esitetyn perusteella nyt kysymyksessä olevan määräyksen voimaansaattaminen vaatii eduskunnan hyväksymisen.

Pyynnön esittäneen sopimuspuolen oikeusviranomaisen tulee artiklan 2 kappaleen nojalla tarpeen vaatiessa liittää oikeusapupyynnön selvitys artiklan 1 kappaleessa mainittuja oikeuksia ja velvollisuuksia koskevasta lainsäädännöstä.

10 artikla. Todistajan, asiantuntijan, asianosaisten ja syytetyn koskemattomuus. Artiklan 1 kappaleessa määrätään, että todistajaa, asiantuntijaa, tai asianosaista, joka kutsusta tai haasteesta vapaaehtoisesti saapuu oikeusapupyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisen eteen, ei saa pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueella, siitä riippumatta, minkä maan kansalainen hän on, panna syytteeseen, vangita tai kohdistaa häneen muita pakkotoimenpiteitä eikä rangaista sellaisen teon johdosta, joka on tehty ennen hänen saapumistaan pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueelle.

Artiklan 2 kappaleeseen otetun ns. erityissäännön mukaisesti *rikosasiassa vastaajaksi haastettu* henkilö saa samoin hyväkseen 1 kappaletta vastaavan suojan sellaisiin aikaisempiin tekoihin nähden, joita ei ollut mainittu haasteessa.

Rikoslain 1 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan ei sitä, joka Suomen viranomaisen kutsun johdosta on vapaaehtoisesti saapunut ulkomailta tänne todistamaan rikosasiassa, saa hänen ollessa Suomessa todistamista varten tai niin kauan kuin hän on laillisesta syystä estynyt poistumasta, täällä panna syytteeseen tai vangita aikaisemmin tehdystä rikoksesta tai aikaisemman tuomion nojalla tai sen johdosta, että häntä väitetään osalliseksi siinä asiassa tutkittavana oleviin tekoihin, jossa häntä todistajana kuullaan. Sanotun pykälän 3 momentin mukaan henkilöä, joka Suomen viranomaisen kutsusta saapuu toisesta maasta vastaamaan tuomioistuimeen rikosasiassa, ei saa sinä aikana, jonka hän kutsun johdosta on Suomessa, asettaa syytteeseen tai rangaista ennen hänen saapumistaan tehdystä muusta rikoksesta kuin

siitä, joka kutsussa on mainittu, eikä myöskään luovuttaa kolmannelle valtiolle, paitsi jos hän tuomioistuimessa suostuu kysymyksessä oleviin toimenpiteisiin tai jää maahan pitämäksi ajaksi kuin 15 päiväksi sen jälkeen, kun estettä poistumiseen ei ole ollut.

Artiklan 1 ja 2 kappaleen määräykset koskevat rikosasioiden ohella myös siviili- ja perheasioita. Todistajan ja rikosasian vastaajan ohella ne koskevat myös asiantuntijaa, asianomistajaa sekä siviili- ja perheasian vastaajaa. Koska Suomen lainsäädäntöön ei sisälly yleissäännöksiä Suomen viranomaisen kutsusta ulkomailta tänne saapuneen todistajan tai vastaajan koskemattomuudesta siviili- ja perheasioissa eikä sen enempää siviili- ja perheasioiden kuin rikosasioiden osalta mitään säännöstä asiantuntijan ja asianomistajan koskemattomuudesta, artiklassa tarkoitettu koskemattomuus ulottuu huomattavasti laajempaan henkilöpiiriin kuin Suomen sisäinen lainsäädäntö. Rikoslain 1 luvun 11 §:ssä säädetty todistajan koskemattomuus kestää ainoastaan niin kauan kuin hän on laillisesta syystä estynyt täältä poistumasta eikä, kuten artiklan 3 kappaleessa on määrätty, 15 päivää sen jälkeen.

Edellä esitetyillä perusteilla on artiklan 1, 2 ja 3 kappale saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi.

Artiklan 4 kappaleessa on määrätty, ettei todistajaa, asiantuntijaa, asianosaista tai syytettä, joka tiedoksiannetusta kutsusta tai haasteesta huolimatta on jäänyt saapumatta pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisen eteen, saa tämän johdosta rangaista tai häntä kohtaan käyttää pakkokeinoja. Sanotut määräykset ovat ristiriidassa sen kanssa, mitä on säädetty oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 14 §:n 2 momentissa, 17 §:ssä, 18 §:n 2 momentissa, 16 luvun 5 §:ssä, 6 §:n 2 momentissa, 7, 8 ja 9 §:ssä sekä 17 luvun 15 §:n 2 momentissa, 36, 37 §:ssä ja 48 §:n 2 momentissa, ja ne on siten saatettava samoin eduskunnan hyväksyttäväksi.

Artiklan 5 kappaleeseen on otettu määräys siitä, että tiedoksiantopyynnössä, joka sisältää kutsun todistajalle tai asiantuntijalle, on mainittava kulujen korvaukseksi ja palkkioksi maksettava summa. Lisäksi kappaleessa määrätään, että pyynnön esittänyt sopimuspuoli suorittaa näiden henkilöiden vaatimuksesta ennakomaksun kulujen korvaukseksi.

11 artikla. Asiakirjojen laillistaminen. Artiklaan on otettu määräys siitä, että sopimus-

puolten toisilleen toimittamat asiakirjat hyväksytään ilman laillistamista. Suomen lainsäädäntöön ei sisälly säännöksiä, joiden mukaan laillistaminen tällaisissa tapauksissa olisi tarpeen.

12 artikla. Väestökirjatietojen ja muiden asiakirjojen toimittaminen. Artiklaan on otettu määräykset väestökirjatietojen ja muiden asiakirjojen toimittamisesta oikeusapupyynnön perusteella. Varsinaisten väestökirjatietojen ohella artikla sääntelee koulutusta koskevien todistusten, työtodistusten ja muiden sopimuspuolen kansalaisen henkilökohtaisia oikeuksia ja etuja koskevien asiakirjojen toimittamisen. Artiklaa sovellettaessa on noudatettava sopimuksen I luvun yleisiä määräyksiä oikeusavun antamisessa noudatettavasta menettelystä. Näiden määräysten mukaisesti myös 12 artiklassa tarkoitettujen väestökirjatietojen ja muiden asiakirjojen toimittamista koskevan oikeusapupyynnön tulee perustua sopimuspuolen oikeusviranomaisen esittämään pyyntöön (2 artikla).

Mikäli muut kuin varsinaiset oikeusviranomaiset haluavat saada 12 artiklassa tarkoitettuja asiakirjoja oikeusaputeitse toiselta sopimuspuolelta, on näiden viranomaisten esitettävä oikeusapupyynnön oman maansa asianomaisten oikeusviranomaisten välityksellä. Sopimuksen 2 artiklan 2 kappaleen mukaan voivat 12 artiklassa tarkoitettuja tietoja saada oikeusviranomaisten välityksellä kuitenkin ainoastaan sellaiset muut viranomaiset, joiden toimivaltaan siviili-, perhe- ja rikosasiat kuuluvat.

On huomattava, että 12 artiklan määräykset koskevat ainoastaan artiklassa säänneltyjen tietojen ja todistusten toimittamista oikeusaputeitse toisen sopimuspuolen oikeusviranomaisille. Artiklassa ei sen sijaan ole säännelty kysymystä siitä, millä edellytyksillä sopimuspuolen kansalaisella on itse oikeus saada 12 artiklassa tarkoitettuja asiakirjoja ja tietoja toisen sopimuspuolen viranomaisilta. Tämä kysymys on siten jätetty määräytymään kumpaisenkin sopimuspuolen sisäisen lainsäädännön mukaisesti.

Jo sopimuksen yleisten määräysten mukaan oikeusapua annetaan siten, että oikeusapua antava sopimuspuoli noudattaa oman valtionsa lainsäädäntöä (3 artikla). Tämän ohella on 12 artiklassa vielä nimenomaisesti korostettu, että väestökirjatietoja ja muita artiklassa mainittuja asiakirjoja ja tietoja annettaessa kumpainkin sopimuspuoli noudattaa oman valtionsa lainsäädäntöä. Tämän mukaisesti on Suomen viranomaisten toimittaessaan 12 artiklassa tarkoi-

tettuja tietoja ja asiakirjoja noudatettava Suomessa voimassa olevia säännöksiä asiakirjojen julkisuudesta ja salassapidosta. Mikäli esimerkiksi jokin 12 artiklan tarkoittamassa pyynnössä mainittu asiakirja Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaan on määrätty siten salassapidettäväksi, että sitä ei voida luovuttaa, jos se, jota asiakirja koskee, ei ole antanut suostumustaan asiakirjan antamiselle, on Suomen viranomaisten kieltäydyttävä asiakirjan toimittamisesta oikeusaputeitse, jollei suostumusta ole saatu.

Oikeusavun antamista koskevien yleisten määräysten (16 artikla) mukaan oikeusapua annetaan perimättä korvausta oikeusavun antamisesta aiheutuneista kustannuksista. Tämän periaatteen mukaisesti on 12 artiklassa myös nimenomaisesti todettu, että artiklassa tarkoitettut tiedot ja asiakirjat annetaan sopimuspuolelle maksutta. Asiakirjoja annettaessa ei sopimuspuoli kuitenkaan ole velvollinen toimittamaan pyydettyistä asiakirjoista käännöstä pyynnön esittäneelle sopimuspuolelle.

13 artikla. Oikeusavun epääminen. Artiklan 1 kappaleeseen on yleisen käytännön mukaisesti otettu ns. *ordre public* -lauseke. Sen mukaan oikeusapua ei anneta, jos sen antaminen saattaa loukata pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen täysivaltaisuutta tai vaarantaa sen turvallisuutta taikka on ristiriidassa sen lainsäädännön peruseriaatteiden kanssa.

Artiklan 2 kappaleeseen on otettu luettelo niistä perusteista, joiden nojalla oikeusapu voidaan rikosasioissa evätä. Kuten 1 kappaleessa on mainittu yleinen kieltäytymisperuste, myös nämä rikosasioita koskevat erityiset kieltäytymisperusteet antavat sopimuspuolille vallan kieltäytyä oikeusavun antamisesta, mutta eivät ehdottomasti *velvoita* kieltäytymään oikeusavun antamisesta.

Rikosasioissa oikeusapu voidaan ensiksikin evätä, jos asia, jossa oikeusapua on pyydetty annettavaksi, koskee sellaista tekoa, jota pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lain mukaan ei *katsota rikokseksi*. Tämä kieltäytymisperuste on olemassa jo silloin, kun pyynnössä tarkoitettu teko ei pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan ole *säädetty rangaistavaksi*. Säännöstä sovellettaessa ei asiaan sen sijaan vaikuta, olisiko teosta kysymyksessä olevassa yksittäistapauksessa *tuomittava* rangaistus vai ei.

Edellä sanotun lisäksi oikeusapu rikosasiassa voidaan evätä silloin, kun *syyteoikeus on rau-*

ennut (b), kun pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen viranomaiset ovat joko luopuneet toimenpiteistä taikka antaneet asiassa päätöksen (c) sekä lopuksi silloin, kun rikoksen johdosta on käynnissä *esitutkinta* tai asiaa *käsitellään tuomioistuimessa* pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueella (d).

14 artikla. Kielet. Oikeusapupyynnöissä käytettäväksi kieliksi on artiklassa hyväksytty kumpaisenkin sopimuspuolen viralliset kielet sekä englannin kieli. Artiklan 4 kappaleen mukaan Suomen osalta viralliset kielet ovat suomen- ja ruotsinkieli sekä Puolan osalta puolan-kieli.

Artiklan 1 kappaleen mukaan oikeusapupyynnössä on käytettävä joko pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen virallista kieltä tai englannin kieltä. Jos oikeusapupyynnöstä ja siihen liittyviä asiakirjoja ei ole laadittu jollakin näistä kielistä, tulee asiakirjoihin liittää varmennettu käännös asianomaiselle kielelle.

Oikeusapupyynnön vastaanottanut sopimuspuoli voi sen sijaan laatia vastauksensa ja toimittaa muut ilmoitukset pyynnön esittäneelle sopimuspuolelle käyttäen joko omaa virallista kieltään, pyynnön esittäneen sopimuspuolen virallista kieltä tai englanninkieltä.

Artiklan 3 kappaleessa on lueteltu ne viranomaiset ja henkilöt, joiden antama varmennus hyväksytään asiakirjojen käännöksissä.

15 artikla. Tietojen vaihto. Artikla koskee tietojen antamista voimassa olevasta tai olleesta lainsäädännöstä sekä oikeuskäytännöstä toiselle sopimuspuolelle *tätä sopimusta sovellettaessa* esille tulevissa oikeudellisissa kysymyksissä. Sen mukaan tällaisten tietojen antaminen kuuluu sopimuspuolten keskusviranomaisille (ks. 4 artikla).

16 artikla. Oikeusapukulut. Artiklaan on otettu määräys siitä, etteivät sopimuspuolet vaadi toisiltaan korvausta oikeusavun antamisesta aiheutuneista kuluista. Nämä kulut jäävät siis oikeusapupyynnön vastaanottaneen valtion suoritettaviksi.

17 artikla. Vapautus kuluja koskevan vakuuden asettamisvelvollisuudesta. Artiklaan on otettu määräys siitä, että sopimuspuolen kansalaisille, jotka esiintyvät toisen sopimuspuolen tuomioistuimessa, ei voida määrätä asetettavaksi vakuutta kuluista sillä perusteella, että he ovat ulkomaalaisia tai että heillä ei ole kotipaikkaa tai tosiasiallista oleskelu-

paikkaa sen sopimuspuolen alueella, jonka tuomioistuimessa he esiintyvät. Määräys on sopu-
soinnussa Suomen lain kanssa, koska siinä ei
ole säädetty ulkomaalaiselle erityisvelvollisuut-
ta asettaa vakuutta tai suorittaa maksuja kää-
ntyessään tuomioistuimen tai muiden viranomais-
ten puoleen.

18 artikla. Maksuton oikeusturva. Artiklan
mukaan sopimuspuolten kansalaiset saavat toi-
sen sopimuspuolen tuomioistuimissa ja muissa
viranomaisissa maksutonta oikeudellista apua
sekä maksuttoman oikeudenkäynnin samoin pe-
rustein ja samoin eduin kuin omat kansalaiset.
Koska Suomessa maksuttomasta oikeudenkäyn-
nistä annettu laki (87/73) ja yleisestä oikeus-
aputoiminnasta annettu laki (88/73) eivät aseta
ulkomaan kansalaista eikä ulkomaalla asuva
henkilöä toiseen asemaan kuin Suomen kansa-
laista, artikla on sanotun lainsäädännön mukai-
nen.

*19 artikla. Henkilö-, perhe- ja varallisuus-
asemaa koskevat todistukset.* Artiklan 1 kap-
paleessa määrätään, että todistukset maksutto-
man oikeusturvan saamiseksi antavat sen sopi-
muspuolen toimivaltaiset viranomaiset, jonka
alueella on asianomaisen henkilön kotipaikka
tai tosiasiallinen oleskelupaikka. Jollei sopi-
muspuolen kansalaisella, joka hakee maksutonta
oikeusturvaa, ole kotipaikkaa tai tosiasiallista
oleskelupaikkaa kummankaan sopimuspuo-
len alueella, todistukset voi artiklan 2 kappaleen
mukaan antaa hänen valtionsa diplomaattinen
edustaja tai konsuliviranomainen. Jotteri
maksutonta oikeusturvaa evättäisi puutteellisten
tietojen vuoksi, määrätään artiklan 3 kap-
paleessa, että päätöksen tekevä viranomainen
voi vaatia lisätietoja todistukset antaneelta vi-
ranomaiselta.

*20 artikla. Maksuttoman oikeusturvan ha-
keminen.* Artiklan mukaan sopimuspuolen kan-
salainen, joka haluaa anoa toisen sopimuspuo-
len viranomaiselta edellä tarkoitettua maksu-
tonta oikeusturvaa, voi jättää tätä tarkoittavan
hakemuksen sen sopimuspuolen toimivaltaiselle
viranomaiselle, missä hänellä on koti- tai tosi-
asiallinen oleskelupaikka. Tämä viranomainen
toimittaa anomuksen yhdessä edellisessä artik-
lassa tarkoitettujen todistusten kanssa toisen
sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle.
Määräyksen tarkoituksena on mahdollistaa jous-
tava menettely haettaessa maksutonta oikeus-
turvaa toisen sopimuspuolen alueella.

2. II luku

Siviili- ja perheasioita koskevia erityisiä määräyksiä

21 artikla. Avioliiton solmiminen. Tähän
artiklaan on otettu määräykset siitä, kumman
sopimuspuolen lakia on sovellettava avioliiton
muodon ja avioliiton solmimisen aineellisten
edellytysten osalta. Lisäksi artiklaan on otettu
myös määräykset sopimuspuolen alueella sol-
mittujen avioliittojen tunnustamisesta päteviksi
toisen sopimuspuolen alueella. Artiklan sovel-
tamisala on henkilöllisessä suhteessa rajattu
siten, että artiklan määräyksiä sovelletaan aino-
astaan sopimuspuolten kansalaisten välillä sol-
mittaviin tai solmittuihin avioliittoihin.

Kansainvälisesti vakiintuneen oikeusperiaat-
teen mukaisesti määrätään artiklan 1 kappaleessa,
että avioliiton solmimisen muoto määräytyy sen
sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, jonka
alueella avioliitto solmitaan. Tämä määräys
vastaa eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista
suhteista annetun lain (379/29) 5 §:n säännöksiä.

Artiklan 2 kappaleessa on annettu määräyk-
set avioliiton solmimisen aineellisiin edellytyk-
siin sovellettavasta laista. Nämä määräykset
poikkeavat kansainvälisistä perheoikeudellisista
suhteista annetun lain 2 §:n säännöksistä. Sa-
notun säännöksen mukaan sovelletaan Suomes-
sa avioliiton aineellisiin edellytyksiin nähden
kansalaisuusperiaatetta sillä tavoin, että ulko-
maalaisen oikeus solmia avioliitto Suomessa
määräytyy aina sen valtion lain mukaan, jonka
kansalainen ulkomaalainen on (2 §:n 1 mo-
mentti). Ulkomaalainen ei kuitenkaan voi Suo-
men viranomaisen edessä solmia avioliittoa, jos
hän on jo avioliitossa, eivätkä avioliittoa Suo-
messä voi myöskään solmia henkilöt, jotka
sukulaisuuden tai lankouden vuoksi eivät Suo-
men lain mukaan saa mennä keskenään avio-
liittoon (2 §:n 2 momentti).

Voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna
21 artiklan 2 kappaleen säännökset tähtäävät
siihen, että avioliiton aineellisiin edellytyksiin
voitaisiin nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna
useammassa tapauksissa soveltaa yksinomaan
avioliiton solmimisvaltion lakia, jos jommalla-
kummalla avioliittoon aikovista on asiallinen
yhteys sanotun valtion oikeusjärjestykseen. Tä-
män periaatteen mukaisesti onkin 21 artiklan
2 kappaleessa määrätty, että avioliiton aineelli-

siin edellytyksiin nähden on sovellettava sen sopimuspuolen lainsäädäntöä, jonka alueella avioliitto solmitaan, jos jompikumpi avioliittoon aikovista on joko tämän sopimuspuolen kansalainen tai jommallakummalla avioliittoon aikovista on kotipaikka tämän sopimuspuolen alueella.

Avioliiton solmimisen muotoa ja avioliiton aineellisiin edellytyksiin sovellettavaa lakia koskevat 21 artiklan määräykset on laadittu siten, että ne asiallisesti vastaavat avioliittojen solmimista ja niiden pätevyyden tunnustamista koskevaa Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin yleissopimusta vuodelta 1978. Sekä 21 artiklan että sanotun Haagin yleissopimuksen päämääränä on pyrkii yksinkertaistamaan avioliiton solmimisessa noudatettavaa menettelyä ja siten helpottaa avioliittojen solmimista silloin, kun avioliittoon aikovat ovat eri valtioiden kansalaisia. Koska 21 artiklan 2 kappaleen määräykset poikkeavat eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain voimassa olevista säännöksistä, on artiklan määräykset kuitenkin tältä osin saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi.

22 artikla. Avioeroa, asumuseroa ja avioliiton peruutumista koskevat päätökset. Artiklassa on annettu määräykset sopimuspuolen viranomaisen myöntämän avioeron, asumuseron ja avioliiton peruutumisen tunnustamisesta toisen sopimuspuolen alueella. Näiden määräysten asiallinen soveltamisala on rajattu sillä tavoin, että artiklassa määritelty velvollisuus tunnustaa avioeroa, asumuseroa tai avioliiton peruutumisista koskevat päätökset ulottuu sanottuihin päätöksiin ainoastaan siltä osin kuin päätökset koskevat itse aviosuhdetta. Sen sijaan artikla ei koske avioeron, asumuseron tai avioliiton peruutumisen yhteydessä liitännäiskysymyksistä annettuja ratkaisuja, esimerkiksi elatusvelvollisuudesta, lasten huollosta, vahingonkorvausvelvollisuudesta, tasinko-oikeuden menettämisestä tai sukunimen käyttämisestä annettuja liitännäisratkaisuja.

Artiklan henkilöllisen soveltamisalan osalta määräykset rajoittuvat koskemaan ainoastaan Suomen ja Puolan kansalaisten välisiä avioliittoja ja niissä myönnettyjä avioeroja, asumuseroja ja avioliittojen peruutumisista.

Artiklan määräykset vastaavat olennaisesti eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 11—13 §:n (190/67) säännöksiä. Samoin artiklan määräykset

ovat yhdenmukaiset Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin toimesta vuonna 1970 tehdyn avioerojen ja asumuserojen tunnustamista koskevan yleissopimuksen (SopS 36/77) määräysten kanssa. Suomi on mainitun yleissopimuksen osapuoli.

Artiklan mukaan kumpainkin sopimuspuoli sitoutuu tunnustamaan toisen sopimuspuolen viranomaisen myöntämät avioerot, asumuserot ja avioliiton peruutukset jos:

— kumpikin puoliso oli sen sopimuspuolen kansalainen, jonka viranomainen on antanut päätöksen; tai

— kummallakin puolisoilla oli kotipaikka sen sopimuspuolen alueella, jonka viranomainen on antanut päätöksen; taikka

— toinen puoliso oli toisen ja toinen puoliso toisen sopimuspuolen kansalainen ja jommallakummalla puolisoilla oli kotipaikka sen sopimuspuolen alueella, jonka viranomainen on antanut päätöksen.

Eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 11 §:n 1 kohdan mukaan on ensimmäisenä mainitussa tapauksessa avioeroa pidettävä Suomessa pätevänä ilman erityistä vahvistusta. Sen sijaan kahdessa jälkimmäisessä tapauksessa on sopimuksen määräyksiä tulkittava siten, että avioerolle on haettava eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 13 §:n mukaisesti vahvistus Helsingin hovioikeudelta. Asiaa tutkiessaan on hovioikeus kuitenkin velvollinen aina vahvistamaan Puolan viranomaisen myöntämän avioeron, mikäli 22 artiklan mukaiset edellytykset avioeron tunnustamiselle ovat olemassa. Koska 22 artiklan määräykset, lukuun ottamatta 24 artiklassa mainittuja tapauksia, velvoittavat Helsingin hovioikeuden aina vahvistamaan Puolan viranomaisen myöntämän avioeron sanotussa 22 artiklassa lähemmin määrättyin edellytyksin ja koska voimassa olevan lain ei voida katsoa asettavan hovioikeudelle tällaista velvollisuutta, on 22 artikla tämän johdosta saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi.

23 artikla. Kadonneeksi tai kuolleeksi julistaminen ja kuolemantapauksen vahvistaminen. Artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat tunnustamaan päteväksi toisen sopimuspuolen viranomaisen antaman päätöksen, joka koskee jommankumman sopimuspuolen kansalaisen julistamista kadonneeksi tai kuolleeksi.

Artiklan mukaan kumpainenkin sopimuspuoli sitoutuu tunnustamaan toisen sopimuspuolen viranomaisen artiklassa tarkoitetut päätökset sillä edellytyksellä, että päätöksen antaneen viranomaisen toimivallan perusteena on ollut se, että kadonneeksi tai kuolleeksi julistetulla henkilöllä on ollut sen sopimuspuolen kansalaisuus, jonka sopimuspuolen tuomioistuin on antanut päätöksen. Ratkaisevana ajankohtana on pidettävä sitä hetkeä, jolloin kadonneeksi tai kuolleeksi julistettu henkilö viimeisten tietojen mukaan oli elossa.

Artikla velvoittaa kumpaisenkin sopimuspuolen tunnustamaan sanotussa artiklassa tarkoitetut ratkaisut. Sen sijaan artiklassa ei vakiintuneiden periaatteiden mukaan ole yksityiskohtaisemmin määritelty, millaisia vaikutuksia eri tilanteissa sanottujen ratkaisujen tunnustamiseen on katsottava liittyvän, vaan tämä kysymys jää ratkaistavaksi kumpaisessakin valtiossa voimassa olevan oikeuden mukaisesti.

Kuolleeksi julistamisesta vuonna 1901 annetun lain mukaan Suomen tuomioistuimen toimivalta kuolleeksi julistamista koskevissa asioissa noudattaa kansalaisuusperiaatetta. Sen mukaisesti Suomen tuomioistuin voi sanottua lakia soveltaen ryhtyä tutkimaan kuolleeksi julistamista koskevaa asiaa silloin, kun kuolleeksi julistettava henkilö on ollut Suomen kansalainen, kun hän viimeisten tietojen mukaan oli elossa.

Tämän vuoksi nykyisin voimassa olevaa lainsäädäntöä lienee tulkittava siten, että Suomessa tunnustetaan sellaiset ulkomaan viranomaisen antamat ratkaisut, joissa sanotun ulkomaan kansalainen on julistettu kuolleeksi. Artiklan määräysten voidaan siten katsoa vastaavan Suomen voimassa olevaa oikeutta.

24 artikla. Tunnustamisen epäminen ja menettely. Artiklan 1 kappaleeseen on otettu ne perusteet, joiden vallitessa sopimuspuoli voi kieltäytyä tunnustamasta toisen sopimuspuolen viranomaisen antamia aviosuhdetta (22 artikla) tai kuolleeksi julistamista (23 artikla) koskevia päätöksiä.

Kappaleen a) kohtaan on otettu siirtymäsäännös, joka vapauttaa sopimuspuolen tunnustamasta sellaisia päätöksiä, jotka ovat annetut ennen sopimuksen voimaantuloa. Kappaleen b)—e) kohdissa on vuorostaan lueteltu tavantomaiset ja kansainvälistä käytäntöä vastaavat muut kieltäytymisperusteet.

Artiklan 2 kappaleeseen on otettu nimenomaisesti vakiintunutta käytäntöä vastaava

määräys siitä, että tunnustamisessa noudatettava menettely määräytyy sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, missä tunnustamista haetaan.

Artiklan 3 kappaleeseen on otettu lähinnä tulkinnalliseksi ohjeeksi katsottava määräys siitä, että 22 ja 23 artiklan säännökset toisen sopimuspuolen antaman päätöksen tunnustamisesta eivät ole tyhjentyvät. Mainituista säännöksistä ei siten voida lukea periaatetta, jonka mukaan sopimuspuolet eivät milloinkaan tunnustaisi päteviksi muita toisen sopimuspuolen antamia päätöksiä kuin niitä, jotka on mainittu sanotuissa artikloissa.

25 artikla. Perintöasiat. Artiklan määräykset takaavat sopimuspuolen kansalaisille yhtäläisen oikeuden periä, joko lakimääräisen perimyksen tietä tai testamentilla, sellaista omaisuutta, joka sijaitsee toisen sopimuspuolen alueella sekä tehdä ja peruuttaa tällaista omaisuutta koskeva testamentti.

On huomattava, että tämä artikla takaa ainoastaan niin sanotun kotimaiskohtelun perintöasioissa, mutta ei sen sijaan sääntele kysymystä perimyssuhteeseen sovellettavasta laista. Asiallisesti artiklan määräykset vastaavat voimassa olevan perintökaaren (40/65) 1 luvun 3 §:n määräyksiä. Sanotun säännöksen 1 momentin mukaan ulkomaalaisella on Suomessa yhtäläinen oikeus perinnön saamiseen kuin Suomen kansalaisella.

3. III luku

Rikosasioita koskevia erityismääräyksiä

26 artikla. Syyttämispyyntö. Artiklan 1 kappaleen mukaan kumpikin sopimuspuoli ryhtyy toisen sopimuspuolen pyynnöstä oman lainsäädäntönsä mukaisesti syytetoimenpiteisiin sellaista omaa kansalaistaan vastaan, jota epäillään toisen sopimuspuolen alueella tehdystä rikoksesta. Pyyntöön vastaanottanut sopimuspuoli harkitsee oman lainsäädäntönsä perusteella kussakin tapauksessa erikseen sen, onko syyte nostettava.

Suomessa syytteen nostamisesta ulkomailla tehdyn rikoksen osalta päättää oikeuskansleri. Tästä on säädetty rikoslain 1 luvussa (320/63). Sopimuspuolen velvollisuus ryhtyä syytetoimenpiteisiin tämän sopimuksen nojalla koskee ainoastaan sopimuspuolen omia kansalaisia.

Artiklan 2 kappaleeseen on otettu yksityiskohtaiset määräykset syyttämispyyntöön sisällystä ja liitteistä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan pyyntöön on liitettävä varmennetut jäljennökset esitutkinta-asiakirjoista ja käytettävissä olevat esinetodisteet. Sanottuja esinetodisteita toimitettaessa ei sovelleta maahantuontia tai maastavienttiä koskevia määräyksiä paitsi jos todisteen toimittaminen saattaisi loukata sopimuspuolen turvallisuutta tai olisi ristiriidassa sen lainsäädännön peruseriaatteiden kanssa. Viimeksi mainittu poikkeussääntö saattaa tulla sovellettavaksi esimerkiksi todisteena käytettävien sotilasaseiden osalta.

Artiklan 5 kappale velvoittaa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen ilmoittamaan pyynnön esittäneelle sopimuspuolelle pyynnön johdosta suoritetuista toimenpiteistä ja syytetoimenpiteen tuloksesta.

27 artikla. Tietojen antaminen rikostuomioista. Artiklan mukaan kumpikin sopimuspuoli antaa pyynnöstä tietoja tuomioistuinten antamista lainvoiman saaneista rikostuomioista. Edellytyksenä on, että henkilö, josta tietoja pyydetään, on syytteessä rikoksesta pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueella. Rikosasioiden asianmukainen käsittely edellyttää, että oikeusviranomaisella on käytettävänä syytetyn aikaisempaa rikollisuutta koskevat tiedot. Artiklan määräys ei velvoita Suomen viranomaisia

antamaan tietoja tuomioista, joita ei merkitä rikosrekisteriin.

4. IV luku

Loppumääräykset

28, 29 ja 30 artikla. (Loppumääräykset). Artikloihin sisältyvät tavanmukaiset loppumääräykset sopimuksen suhteesta sopimuspuolten muihin ennen tämän sopimuksen voimaantuloa tekemiin sopimuksiin, sopimuksen ratifioimisesta ja sen voimassaoloajasta.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1980 Suomen Tasavallan ja Puolan Kansantasavallan välillä oikeussuojasta ja oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska kysymyksessä oleva sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, esitetään samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

Puolan Kansantasavallan kanssa oikeussuojasta ja oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1980 Suomen Tasavallan ja Puolan Kansantasavallan välillä oikeussuojasta ja oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa tehdyn sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 1981

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Paavo Väyrynen*

SOPIMUS

Suomen Tasavallan ja Puolan Kansantasavallan välillä oikeussuojasta ja oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa

Suomen Tasavallan Presidentti ja Puolan Kansantasavallan Valtioneuvosto,

vahvistaen pyrkivänsä, Helsingissä 1 päivänä elokuuta 1975 allekirjoitetun Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökongressin päätöksiin mukaisesti, kehittämään ja syventämään keskinäistä oikeudellista yhteistoimintaa siviili-, perhe- ja rikosasioissa,

ovat päättäneet tehdä tämän sopimuksen ja tässä tarkoituksessa määränneet valtuutetuikseen:

Suomen Tasavallan Presidentti
Suomen Tasavallan Oikeusministeri Christoffer Taxellin,
Puolan Kansantasavallan Valtioneuvosto
Puolan Kansantasavallan Oikeusministeri Jerzy Bafian,
jotka vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi havaitut valtakirjansa, ovat sopineet seuraavasta:

I LUKU

Yleiset määräykset

1 artikla

Oikeussuoja

1. Sopimuspuolen kansalaiset nauttivat toisen sopimuspuolen alueella tuomioistuimissa, syyttäväviranomaisissa ja sellaisissa muissa viranomaisissa, joiden toimivaltaan siviili-, perhe- ja rikosasiat kuuluvat, samanlaista henkilöön ja omaisuuteen kohdistuvaa oikeussuojaa kuin omat kansalaiset.

2. Sopimuspuolen kansalaisilla on oikeus vapaasti ja esteettömästi käännyä tämän artik-

UMOWA

między Republiką Finlandii a Polską Rzeczpospolitą Ludową o ochronie prawnej i pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych

Prezydent Republiki Finlandii i Rada Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

potwierdzając swe dążenie do rozwoju i pogłębiania wzajemnej współpracy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych zgodnie z Aktem Końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, podpisanym w dniu 1 sierpnia 1975 r. w Helsinkach,

postanowili zawrzeć niniejszą Umowę i w tym celu wyznaczili swoich pełnomocników:

Prezydent Republiki Finlandii
Christoffera Taxella, Ministra Sprawiedliwości Republiki Finlandii

Rada Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej Jerzego Bafię, Ministra Sprawiedliwości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

którzy, po wymianie swoich pełnomocnictw uznanych za dobre i sporządzone w należytej formie, uzgodnili co następuje:

ROZDZIAŁ I

Postanowienia ogólne

Artykuł 1

Ochrona prawna

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony korzystają na terytorium drugiej Umawiającej się Strony z takiej samej ochrony prawnej osoby i majątku przed sądami, organami ścigania i innymi organami właściwymi w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, z jakiej korzystają obywatele tej Strony.

2. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mają prawo do swobodnego i nieskrępowa-

lan 1 kappaleessa mainittujen toisen sopimuspuolen viranomaisten puoleen ja he voivat esiintyä niissä, esittää hakemuksia ja nostaa kanteita samoilla ehdoilla kuin omat kansallaiset.

3. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan vastaavasti myös sopimuspuolten alueella niiden lainsäädännön mukaisesti perustettuihin oikeushenkilöihin ja muihin yhteenliittymiin, jotka voivat esiintyä asianosaisina oikeudenkäynnissä.

2 artikla

Oikeusapu

1. Sopimuspuolten tuomioistuimet ja syyttäviviranomaiset, joita jäljempänä tässä sopimuksessa kutsutaan oikeusviranomaisiksi, antavat toisilleen pyynnöstä oikeusapua siviili-, perhe- ja rikosasioissa.

2. Muut viranomaiset, joiden toimivaltaan siviili-, perhe- ja rikosasiat kuuluvat, toimittavat oikeusapupyynnöt pyynnön esittävän sopimuspuolen oikeusviranomaisten välityksellä.

3 artikla

Oikeusavun laajuus

1. Sopimuspuolet antavat pyynnöstä toisilleen oikeusapua noudattaen oikeusapupyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön vaatimuksia, toimittamalla asiakirjoja tiedoksi, kuulemalla todistajia, asiantuntijoita, asianosaisia ja muita henkilöitä, luovuttamalla todisteita, suorittamalla asiantuntijatarkastuksia ja katselmuksia, sekä ryhtymällä syytetoimenpiteisiin ja antamalla muita tietoja ja asiakirjoja.

2. Oikeusapupyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen tulee ryhtyä tässä sopimuksessa tarkoitettuihin toimenpiteisiin viivytyksettä ja noudattaen kiireellisintä oman lainsäädäntönsä mukaista menettelyä. Pynnön vastaanottaneen sopimuspuolen tulee ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin turvatakseen oikeusapupyynnön asianmukaisen toimeenpanon.

4 artikla

Keskusviranomaiset

Sopimuspuolet pitävät yhteyttä toisiinsa keskusviranomaisten välityksellä. Tässä sopimuk-

nego dostępu do organów drugiej Umawiającej się Strony wymienionych w ustępie 1 niniejszego artykułu; mogą oni występować przed tymi organami, składać wnioski i wszczynać postępowanie na tych samych warunkach co obywatele tej Strony.

3. Postanowienia niniejszej Umowy stosują się odpowiednio również do osób prawnych, utworzonych na terytorium Umawiających się Stron zgodnie z ich prawem i do innych organizacji mających zdolność do występowania w postępowaniu sądowym w charakterze strony.

Artykuł 2

Pomoc prawna

1. Sądy i prokuratury Umawiających się Stron, zwane dalej w niniejszej Umowie organami wymiaru sprawiedliwości, udzielają sobie wzajemnie na wniosek pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych.

2. Inne organy właściwe w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych kierują wnioski o udzielenie pomocy prawnej za pośrednictwem organów wymiaru sprawiedliwości Strony zywającej.

Artykuł 3

Zakres pomocy prawnej

1. Umawiające się Strony udzielają sobie wzajemnie na wniosek pomocy prawnej zgodnie z prawem wezwanej Umawiającej się Strony przez doręczanie dokumentów, przesłuchiwanie świadków, biegłych, stron i innych osób, przekazywanie dowodów, przeprowadzanie ekspertyz i oględzin oraz wszczynanie postępowania karnego, a także przekazywanie innych informacji i dokumentów.

2. Strona wezwana dokonuje przewidzianych w niniejszej Umowie czynności niezwłocznie i zgodnie z najszybszym trybem postępowania przewidzianym przez własne prawo. Strona wezwana stosuje wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia należytego wykonania wniosku o udzielenie pomocy prawnej.

Artykuł 4

Organy centralne

Umawiające się Strony porozumiewają się sobą za pośrednictwem organów centralnych.

sessä tarkoitettuina keskusviranomaisina toimivat:

- a) Suomen Tasavallassa:
— oikeusministeriö
- b) Puolan Kansantasavallassa:
— oikeusministeriö; ja
— ylin syyttäviviranomainen

5 artikla

Oikeusapupyynnö

1. Oikeusapupyynnö on laadittava kirjallisesti ja sen tulee pyynnön sisällöstä riippuen sisältää seuraavat tiedot:

- a) pyynnön esittäneen viranomaisen nimi;
- b) sen viranomaisen nimi, jolle pyynnö esitetään;
- c) asia, jossa oikeusapua pyydetään ja pyynnön sisältö;
- d) asianomaisten henkilöiden suku- ja etunimet, heidän kansalaisuutensa, ammattinsa sekä kotipaikkansa ja tosiasiallinen oleskelupaikkansa;
- e) tämän kappaleen d kohdassa mainittujen henkilöiden edustajien nimet ja osoitteet;
- f) tiedoksiannettava asiakirja;
- g) tarvittaessa selonteko selvitettävistä tosiasioista sekä luettelo tarvittavista asiakirjoista ja muista todisteista;
- h) rikosasioissa lisäksi kertomus tehdyn rikoksen tosiseikoista ja sen oikeudellinen luonnehdinta.

2. Oikeusapupyynnössä tulee olla toimivaltaisen henkilön allekirjoitus sekä leima.

6 artikla

Oikeusapupyynnön toimeenpanojärjestys

1. Pynnön vastaanottanut viranomainen antaa oikeusapua oman valtionsa lainsäädännön edellyttämässä järjestyksessä. Tämä voi kuitenkin pyydetessä soveltaa pyynnön esittäneen sopimuspuolen oikeudenkäyntisääntöjä, mikäli ne eivät ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön kanssa.

W rozumieniu niniejszej Umowy organami centralnymi są:

- a) ze strony Republiki Finlandii:
— Ministerstwo Sprawiedliwości
- b) ze strony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej:
— Ministerstwo Sprawiedliwości oraz
— Prokuratura Generalna.

Artykuł 5

Wniosek o udzielenie pomocy prawnej

1. Wniosek o udzielenie pomocy prawnej powinien być sporządzony na piśmie i w zależności od treści wniosku zawierać następujące dane:

- a) oznaczenie organu wzywającego;
- b) oznaczenie organu wezwanego;
- c) oznaczenie sprawy, której dotyczy wniosek o udzielenie pomocy prawnej i treść wniosku;
- d) imiona i nazwiska, obywatelstwo, zawód oraz miejsce zamieszkania lub pobytu osób zainteresowanych;
- e) nazwiska oraz adresy pełnomocników i obrońców osób wymienionych pod literą d) niniejszego ustępu;
- f) oznaczenie dokumentu podlegającego doroczeniu;
- g) w razie potrzeby przytoczenie okoliczności faktycznych oraz wykaz potrzebnych dokumentów i innych dowodów;
- h) w sprawach karnych dodatkowo opis okoliczności faktycznych przestępstwa oraz jego kwalifikację prawną.

2. Wniosek o udzielenie pomocy prawnej powinien być podpisany przez właściwą osobę i opatrzony pieczęcią.

Artykuł 6

Postępowanie w sprawie wniosku o udzielenie pomocy prawnej

1. Organ wezwany udziela pomocy prawnej w trybie przewidzianym przez własne prawo. Jednakże organ ten może uwzględnić wniosek o zastosowanie przepisów procesowych Strony wzywającej, jeżeli nie są one sprzeczne z prawem Strony wezwanej.

2. Jos viranomainen, jolle pyyntö on osoitettu, ei ole toimivaltainen antamaan oikeusapua, se lähettää pyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle ja ilmoittaa tästä asianmukaisesti pyynnön esittäneelle viranomaiselle.

3. Pyyntöön esittäneen viranomaisen pyynnöstä, pyynnön vastaanottanut viranomainen ilmoittaa hyvissä ajoin ensiksimmäiselle viranomaiselle pyydetyn toimenpiteen suorittamisen ajasta ja paikasta. Pyyntöön vastaanottaneen viranomaisen on annettava samansisältöinen ilmoitus asianosaisille, niin että he voivat olla läsnä pyyntöä toimeenpantaessa, vaikka pyynnön vastaanottaneella viranomaisella ei olisi tällaista ilmoitusvelvollisuutta sisäisen lainsäädäntönsä mukaan.

4. Oikeusapupyynnön vastaanottanut viranomainen ilmoittaa kirjallisesti pyynnön esittäneelle viranomaiselle pyydetyn toimenpiteen suorittamisesta. Jos pyyntöä ei voida panna toimeen, on pyynnön vastaanottaneen viranomaisen kirjallisesti ilmoitettava tästä pyynnön esittäneelle viranomaiselle, mainittava syyt siihen sekä palautettava asiakirjat.

7 artikla

Asiakirjojen tiedoksianto

1. Sopimuspuolen tulee toimittaa tiedoksianto, jos tiedoksi annettava asiakirja on laadittu tämän sopimuspuolen virallisella kielellä tai siihen on liitetty varmennettu käännös mainitulle kielelle. Pyyntöön vastaanottaneen viranomaisen tulee kuitenkin antaa asiakirja tiedoksi, vaikka sitä ei olekaan laadittu tässä artiklassa tarkoitettulla kielellä, toimittamalla se vastaanottajalle, joka suostuu ottamaan sen vastaan vapaaehtoisesti.

2. Asiakirjat, jotka koskevat kutsumista tai haastamista pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisen eteen, on toimitettava pyynnön vastaanottavalle sopimuspuolelle vähintään yhdeksänkymmentä päivää ennen kutsussa tai haasteessa mainittua asian käsittelypäivää.

3. Tiedoksiantopyyntöön on liitettävä tiedoksi annettava asiakirja tai sen jäljennös. Asiakirjat on annettava kaksin kappalein.

4. Asiakirja, joka koskee kutsumista tai haastamista pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisen eteen, ei saa sisältää määräyksiä pakkokeinoista poissaolon varalta.

2. Jeżeli organ wezwany nie jest właściwy do udzielenia pomocy prawnej, wniosek organowi właściwemu i zawiadania o tym organ wzywający.

3. Na wniosek organu wzywającego, organ wezwany zawiadania w odpowiednim czasie organ wzywający o dacie i miejscu wykonania wniosku. Na wniosek organu wzywającego organ wezwany przesyła zawiadomienie tej samej treści stronom tak, aby mogły one być obecne przy wykonywaniu wniosku, chociażby organ wezwany nie był do tego zobowiązany zgodnie ze swym prawem wewnętrznym.

4. Organ wezwany zawiadania na piśmie organ wzywający o czynnościach podjętych w związku z wykonaniem wniosku. Jeżeli wniosku nie można wykonać, organ wezwany zawiadania o tym na piśmie organ wzywający z podaniem przyczyn oraz zwraca dokumenty.

Artykuł 7

Doręczanie dokumentów

1. Umawiająca się Strona dokonuje doręczenia dokumentu, jeżeli został on sporządzony w języku urzędowym tej Umawiającej się Strony lub jeżeli zostało do niego dołączone uwierzytelnione tłumaczenie na ten język. Organ wezwany doręczy jednak dokument, który nie jest sporządzony w języku wymienionym w niniejszym artykule, jeżeli osoba, której ma być on doręczony zgadza się na dobrowolne przyjęcie dokumentu.

2. Dokumenty zawierające zawiadomienie lub wezwanie do stawiennictwa przed organem wzywającej Umawiającej się Strony powinny być przekazane Stronie wezwanej nie później niż na dziewięćdziesiąt dni przed wymienionym w zawiadomieniu lub wezwaniu dniem stawiennictwa.

3. Do wniosku o doręczenie dołącza się dokument lub jego odpis; dołącza się je w dwóch egzemplarzach.

4. Dokument dotyczący zawiadomienia lub wezwania do stawiennictwa przed organem Strony wzywającej nie może zawierać wzmianki o środkach przymusu na wypadek niestawiennictwa.

8 artikla

Asiakirjojen tiedoksiantotodistus

Todistus asiakirjan tiedoksiannosta laaditaan pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueella voimassa olevien säännösten mukaisesti. Todistuksessa on mainittava tiedoksiannon aika, paikka ja tapa sekä henkilö, jolle asiakirja on toimitettu.

9 artikla

Oikeus kieltäytyä antamasta lausuntoja

1. Henkilöllä, joka on oikeusapupyynnön nojalla kutsuttu pyynnön esittäneen tai vastaanottaneen sopimuspuolen viranomaisen eteen todistajana tai asiantuntijana, on oikeus kieltäytyä todistelusta tai antamasta lausuntoa, jos hänellä on kieltäytymiseen oikeus tai velvollisuus pyynnön esittäneen tai vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan.

2. Pynnön esittäneen viranomaisen tulee tarpeen vaatiessa liittää oikeusapupyynnön selvitys tämän artiklan 1 kappaleessa mainittuja oikeuksia ja velvollisuuksia koskevasta pyynnön esittäneen sopimuspuolen lainsäädännöstä.

10 artikla

Todistajan, asiantuntijan, asianosaisten ja syytetyn koskemattomuus

1. Todistajaa, asiantuntijaa tai asianosaista, joka kutsuttuna tai haastettuna vapaaehtoisesti saapuu pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisen eteen, ei saa pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueella, siitä riippumatta, minkä maan kansalainen hän on, panna syytteeseen, vangita tai kohdistaa häneen muita pakkoimenpiteitä eikä rangaista sellaisen teon johdosta, joka on tehty ennen hänen saapumistaan pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueelle.

2. Henkilöä, joka vapaaehtoisesti haastettuna saapuu pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisten eteen vastaamaan häntä koskevassa rikosasiassa, ei saa, siitä riippumatta, minkä maan kansalainen hän on, panna syytteeseen, vangita tai kohdistaa häneen muita pakkotoimenpiteitä tai rangaista sellaisen teon johdosta, joka on tehty ennen hänen saapu-

Artykuł 8

Potwierdzenie doręczenia dokumentów

Potwierdzenie doręczenia dokumentu sporządza się zgodnie z przepisami obowiązującymi na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony. W potwierdzeniu należy wymienić datę, miejsce i sposób doręczenia, a także osobę, której dokument został doręczony.

Artykuł 9

Prawo odmowy zeznań

1. Osoba, która wskutek wniosku o udzielenie pomocy prawnej została wezwana w charakterze świadka lub biegłego przez organ wzywający lub wezwany Umawiających się Stron, ma prawo odmowy zeznań lub wydania opinii, jeżeli prawo lub obowiązek takiej odmowy przysługuje jej zgodnie z prawem wzywającej lub wezwanej Umawiającej się Strony.

2. W razie potrzeby organ wzywający dołącza do wniosku informację o przepisach tej Strony, regulujących prawa i obowiązki wymienione w ustępie 1 niniejszego artykułu.

Artykuł 10

Nietykalność świadka, biegłego, strony i oskarżonego

1. Świadek, biegły lub strona, którzy wskutek zawiadomienia lub wezwania stawili się dobrowolnie przed organami wzywającej Umawiającej się Strony, nie mogą być na terytorium tej Strony, niezależnie od swego obywatelstwa, ścigani, zatrzymani lub poddani innym środkom przymusu albo ukarani za czyn popełniony przed swym przybyciem na terytorium Strony wzywającej.

2. Osoba, która wskutek wezwania stawiała się dobrowolnie przed organem wzywającej Umawiającej się Strony jako oskarżony o przestępstwo, które jest przedmiotem postępowania przeciwko niej, nie będzie niezależnie od swego obywatelstwa ścigana, zatrzymana lub poddana innym środkom przymusu albo ukarana za czyn popełniony przed swym przyby-

mistaan pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueelle, ellei tätä tekoa ole mainittu haasteessa.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettu koskemattomuus lakkaa, kun asianomainen henkilö, jolla on ollut viidentoista yhtäjaksoisen päivän ajan laskettuna siitä päivästä, jolloin hänelle on virallisesti ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa enää ole tarpeen, tilaisuus lähteä, on tästä huolimatta jäänyt pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueelle, tai poistuttuaan sieltä on palannut sinne takaisin. Tähän määräaikaan ei lueta sellaista aikaa, jona asianomainen henkilö ei ole hänestä riippumattomista syistä voinut poistua pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueelta.

4. Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettua henkilöä, joka esitetyn pyynnön perusteella tiedoksiannetusta kutsusta tai haasteesta huolimatta on jäänyt saapumatta, ei saa tästä syystä rangaista eikä häntä kohtaan saa tämän johdosta käyttää muita pakkokeinoja.

5. Tiedoksiantopyynnössä, joka sisältää kutsun todistajalle tai asiantuntijalle, on mainittava matka- ja toimeentulokuluina maksettavien korvausten määrät, palkkiona suoritettava määrä sekä asiantuntijan osalta hänen tehtävästään suoritettava palkkio. Näiden henkilöiden vaatimuksesta pyynnön esittäneen sopimuspuolen on suoritettava ennakkomaksu kulujen korvaukseksi.

11 artikla

Asiakirjojen laillistaminen

Oikeusapua annettaessa sopimuspuolten toisilleen toimittamat asiakirjat hyväksytään ilman laillistamista.

12 artikla

Väestökirjatietojen ja muiden asiakirjojen toimittaminen

Tämän sopimuksen soveltamiseksi kumpikin sopimuspuoli antaa lainsäädäntönsä mukaisesti toiselle sopimuspuolelle pyynnöstä väestökirjatietoja, koulutusta koskevia todistuksia, työtodistuksia ja muita asiakirjoja, jotka koskevat toisen sopimuspuolen kansalaisten henkilökohtaisia oikeuksia ja etuja. Mainitut tiedot ja asiakirjat annetaan toiselle sopimuspuolelle käännöksettä ja maksuitta.

ciem na terytorium Strony wzywającej, jeżeli czyn ten nie został wymieniony w wezwaniu.

3. Nietykalność przewidziana w ustępie 1 i 2 niniejszego artykułu ustaje, jeśli zainteresowana osoba, która przebywa przez okres kolejnych piętnastu dni od chwili, gdy ją oficjalnie zawiadomiono, że jej dalsza obecność nie jest już konieczna i mając możliwość wyjazdu, pozostała na terytorium Strony wzywającej lub po jego opuszczeniu ponownie powróciła. Do okresu tego nie wlicza się czasu, w którym osoba taka nie mogła opuścić tego terytorium z przyczyn od siebie niezależnych.

4. Osoba wymieniona w ustępie 1 i 2 niniejszego artykułu, która nie stawiała się mimo doręczenia jej zawiadomienia lub wezwania, nie będzie ukarana, ani poddana innym środkom przymusu z powodu takiego niesta- wiennictwa.

5. Wniosek o doręczenie świadkowi lub biegłemu wezwania powinien wskazywać wysokość kosztów podróży i pobytu podlegających zwrotowi, a w stosunku do biegłego wynagrodzenia za jego pracę. Na żądanie tych osób, Strona wzywająca wypłaci zaliczkę na pokrycie wydatków.

Artykuł 11

Legalizacja dokumentów

Nie wymagają legalizacji dokumenty przesyłane przez jedną Umawiającą się Stronę drugiej Umawiającej się Stronie w związku z udzieleniem pomocy prawnej.

Artykuł 12

Wydawanie dokumentów z akt stanu cywilnego i innych dokumentów

Na podstawie niniejszej Umowy każda z Umawiających się Stron wydaje drugiej Umawiającej się Stronie, zgodnie ze swym prawem, na wniosek, dokumenty z akt stanu cywilnego, świadectwa wykształcenia, świadectwa pracy oraz inne dokumenty, które dotyczą osobistych praw i interesów obywateli drugiej Umawiającej się Strony. Dokumenty takie wydaje się drugiej Umawiającej się Stronie bez tłumaczenia i bezpłatnie.

13 artikla

Oikeusavun epääminen

1. Oikeusapu voidaan evätä, jos sen antaminen saattaa loukata pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen täysivaltaisuutta tai vaarantaa sen turvallisuutta taikka on ristiriidassa sen lainsäädännön peruseriaatteiden kanssa.

2. Oikeusapu rikosasioissa voidaan lisäksi evätä, jos:

a) asia koskee tekoa, jota pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lain mukaan ei katsota rikokseksi;

b) asia koskee tekoa, josta pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lain mukaan ei voida syyttää vanhentumisen, armahduksen tai muun laillisen perusteen vuoksi;

c) asia koskee tekoa, josta pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueella on päätetty olla syyttämättä tai asian käsittely keskeytetty tai asiassa on annettu päätös;

d) rikoksen johdosta on käynnissä esitutkinta tai asiaa käsitellään tuomioistuimessa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueella.

14 artikla

Kielet

1. Jollei tämän sopimuksen 7 artiklan 1 kappaleen määräyksistä muuta johdu, oikeusapupyynnön ja siihen liitettyihin asiakirjoihin tulee liittää varmennettu käännös asiakirjoista pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen viralliselle kielelle tai englanninkielelle, jollei kysymyksessä olevaa asiakirjaa ole laadittu jollakin näistä kielistä.

2. Oikeusapupyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen toimittama vastaus ja kaikki muut ilmoitukset voidaan laatia pyynnön esittäneen tai vastaanottaneen sopimuspuolen virallisella kielellä taikka englanninkielellä.

3. Jos asiakirjoihin tämän sopimuksen määräysten mukaan tulee liittää varmennettu käännös oikeusapupyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen viralliselle kielelle tai englanninkielelle, tulee käännösten olla virallisen kielenkääntäjän, notaarin, pyynnön esittäneen viranomaisen tai jommankumman sopimuspuolen diplomaattisen edustajan tai konsuliviranomaisen varmentamia.

Artykuł 13

Odmowa udzielenia pomocy prawnej

1. Można odmówić pomocy prawnej, jeżeli jej udzielenie mogłoby naruszyć suwerenność lub zagrozić bezpieczeństwu wezwanej Umawiającej się Strony albo byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami jej prawa.

2. Ponadto można odmówić pomocy prawnej w sprawach karnych, jeżeli:

a) sprawa dotyczy czynu, który nie jest przestępstwem według prawa Strony wezwanej;

b) sprawa dotyczy czynu, za który, zgodnie z prawem Strony wezwanej, ściganie jest niedopuszczalne z powodu przedawnienia, ułaskawienia lub innych przyczyn prawnych;

c) sprawa dotyczy czynu, z powodu którego na terytorium Strony wezwanej odmówiono wszczęcia postępowania lub postępowanie zostało umorzone albo w sprawie zostało wydane orzeczenie;

d) na terytorium Strony wezwanej toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe.

Artykuł 14

Języki

1. Z zastrzeżeniem postanowień artykułu 7 ustępu 1 niniejszej Umowy do wniosku o udzielenie pomocy prawnej oraz załączonych do niego dokumentów dołącza się uwierzytelnione tłumaczenie na język urzędowy Strony wezwanej lub na język angielski, jeżeli dokument, o którym mowa, nie jest sporządzony w jednym z tych języków.

2. Odpowiedź i wszelkie inne informacje pochodzące od Strony wezwanej sporządza się w języku urzędowym Strony wezwanej lub Strony wzywającej albo w języku angielskim.

3. Jeżeli, według postanowień niniejszej Umowy, wymagane jest dołączenie do dokumentów uwierzytelnionego tłumaczenia na język urzędowy Strony wezwanej lub na język angielski, tłumaczenie to powinno być uwierzytelnione przez tłumacza przysięgłego, notariusza, organ wzywający lub przez przedstawiciela dyplomatycznego albo urzędnika konsularnego jednej z Umawiających się Stron.

4. Suomen Tasavallan viralliset kielet ovat suomen- ja ruotsinkieli. Puolan Kansantasavallan virallinen kieli on puolankieli.

15 artikla

Tietojen vaihto

Sopimuspuolten keskusviranomaiset antavat toisilleen pyynnöstä tietoja voimassa olevasta tai olleesta lainsäädännöstä sekä oikeuskäytännöstä tätä sopimusta sovellettaessa esille tulevissa oikeudellisissa kysymyksissä.

16 artikla

Oikeusapukulut

Sopimuspuolet eivät vaadi toisiltaan korvausta oikeusavun antamisesta aiheutuneista kuluista.

17 artikla

*Vapautus kuluja koskevan vakuuden
asettamisvelvollisuudesta*

Sopimuspuolen kansalaisille, jotka esiintyvät toisen sopimuspuolen tuomioistuimissa, ei voida määrätä asetettavaksi takausta tai vakuutta sillä perusteella, että he ovat ulkomaalaisia tai että heillä ei ole kotipaikkaa tai tosiasiallista oleskelupaikkaa tämän sopimuspuolen alueella.

18 artikla

Maksuton oikeusturva

Sopimuspuolen kansalaiset saavat toisen sopimuspuolen tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa samoin perustein ja eduin kuin omat kansalaiset maksutonta oikeudellista apua sekä maksuttoman oikeudenkäynnin.

19 artikla

*Henkilö-, perhe- ja varallisuusasemaa
koskevat todistukset*

1. Henkilö-, perhe- ja varallisuusasemaa koskevat tarpeelliset todistukset maksuttoman oikeusturvan saamiseksi antavat sen sopimus-

4. Językami urzędowymi Republiki Finlandii są języki fiński i szwedzki. Językiem urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest język polski.

Artykuł 15

Wymiana informacji

Organy centralne Umawiających się Stron udzielają sobie wzajemnie na wniosek informacji o swym obowiązującym lub uchylonym już prawie, jak również o praktyce sądowej dotyczącej zagadnień prawnych, które powstaną przy stosowaniu niniejszej Umowy.

Artykuł 16

Koszty pomocy prawnej

Umawiające się Strony nie żądają od siebie wzajemnie zwrotu kosztów powstałych w związku z udzieleniem pomocy prawnej.

Artykuł 17

Zwolnienie od zabezpieczenia kosztów procesu

Od obywateli Umawiających się Stron występujących przed sądami drugiej Umawiającej się Strony nie można żądać zabezpieczenia ani depozytu z tego powodu, że są oni cudzoziemcami, albo że niemają miejsca zamieszkania lub pobytu na terytorium tej Umawiającej się Strony.

Artykuł 18

Zwolnienie od kosztów sądowych

Obywatele Umawiających się stron, którzy występują przed sądami lub innymi organami drugiej Umawiającej się Strony, korzystają ze zwolnienia od kosztów sądowych na takich samych zasadach i w takim samym zakresie, jak obywatele tej Strony.

Artykuł 19

*Zaświadczenia dotyczące stanu osobistego,
rodzinnego i majątkowego*

1. Zaświadczenia o stanie osobistym, rodzinnym i majątkowym wymagane w celu zwolnienia od kosztów sądowych wydają właściwe

puolen toimivaltaiset viranomaiset, missä asianomaisella henkilöllä on kotipaikka tai tosiasiallinen oleskelupaikka.

2. Jollei sopimuspuolen kansalaisella, joka hakee maksutonta oikeusturvaa, ole kotipaikkaa tai tosiasiallista oleskelupaikkaa kummankaan sopimuspuolen alueella, todistukset voi antaa tai todistaa oikeiksi hänen valtionsa diplomaattinen edustaja tai konsuliviranomainen.

3. Viranomainen, joka tekee päätöksen maksuttoman oikeusturvan myöntämistä koskevassa asiassa, voi vaatia lisätietoja todistukset antaneelta viranomaiselta.

20 artikla

Maksuttoman oikeusturvan hakeminen

Sopimuspuolen kansalainen, joka aikoo hakea toisen sopimuspuolen viranomaiselta tämän sopimuksen 18 artiklassa tarkoitettua maksutonta oikeusturvaa, voi tehdä ilmoituksen siitä sen sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle, missä hänellä on kotipaikka tai tosiasiallinen oleskelupaikka. Tämä viranomainen toimittaa hakemuksen yhdessä tämän sopimuksen 19 artiklan mukaisesti annettujen todistusten kanssa toisen sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle.

II LUKU

Siviili- ja perheasioita koskevia erityismääräyksiä

21 artikla

Avioliiton solmiminen

1. Avioliiton solmimisen muoto määräytyy sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, jonka alueella avioliitto solmitaan.

2. Sopimuspuolten kansalaisten oikeus solmia avioliitto määräytyy sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, jonka alueella avioliitto solmitaan, jos jompikumpi avioliittoon aikovista on tämän sopimuspuolen kansalainen tai jommallakummalla heistä on kotipaikka tämän sopimuspuolen alueella.

organy tej Umawiającej się Strony, na krócej terytorium osoba zainteresowana ma miejsce zamieszkania lub pobytu.

2. Jeżeli obywatel Umawiającej się Strony ubiegający się o zwolnienie od kosztów sądowych nie ma miejsca zamieszkania lub pobytu na terytorium żadnej z Umawiających się Stron, zaświadczenie może być wydane lub uwierzytelnione przez przedstawiciela dyplomatycznego lub urzędnika konsularnego państwa, którego jest on obywatelem.

3. Organ właściwy do udzielenia zwolnienia od kosztów sądowych może zwrócić się o uzupełniające informacje do organu który wydał zaświadczenie.

Artykuł 20

Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych

Obywatel jednej Umawiającej się Strony krócy zamierza ubiegać się o zwolnienie od kosztów sądowych zgodnie z artykułem 18 niniejszej Umowy, przed organami drugiej Umawiającej się Strony, może złożyć wniosek w tym przedmiocie właściwemu organowi Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania lub pobytu. Organ ten prześle wniosek wraz z zaświadczeniami wydanymi zgodnie z artykułem 19 niniejszej Umowy właściwemu organowi drugiej Umawiającej się Strony.

ROZDZIAŁ II

Postanowienia szczególne dotyczące spraw cywilnych i rodzinnych

Artykuł 21

Zawarcie małżeństwa

1. Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu Umawiającej się Strony, na której terytorium małżeństwo jest zawierane.

2. Przesłanki zawarcia małżeństwa przez obywateli Umawiających się Stron podlegają prawu Umawiającej się Strony, na której terytorium małżeństwo jest zawierane, jeżeli jeden z przyszłych małżonków jest obywatelem tej Umawiającej się Strony lub ma na jej terytorium miejsce zamieszkania.

22 artikla

Avioeroa, asumuseroa ja avioliiton peruutumista koskevat päätökset

Sopimuspuolten kansalaisten avioeroa, asumuseroa tai avioliiton peruutumista koskevat sopimuspuolen alueella annetut lainvoimaiset päätökset tunnustetaan toisen sopimuspuolen alueella, jos

- a) kumpikin puoliso oli sen sopimuspuolen kansalainen, jonka viranomainen on antanut päätöksen;
- b) kummallakin puolisolla oli kotipaikka sen sopimuspuolen alueella, jonka viranomainen on antanut päätöksen; tai
- c) toinen puoliso oli toisen ja toinen puoliso toisen sopimuspuolen kansalainen ja jommallakummalla puolisolla oli kotipaikka sen sopimuspuolen alueella, jonka viranomainen on antanut päätöksen.

23 artikla

Kadonneeksi tai kuolleeksi julistaminen ja kuolemantapauksen vahvistaminen

Sopimuspuolen tuomioistuimen antama kadonneeksi tai kuolleeksi julistamista tai kuolemantapauksen vahvistamista koskeva lainvoimainen päätös tunnustetaan toisen sopimuspuolen alueella, jos asianomainen henkilö, hetkellä, jolloin hän viimeisten tietojen mukaan oli elossa, oli sen sopimuspuolen kansalainen, jonka tuomioistuin on antanut päätöksen.

24 artikla

Tunnustamisen epäminen ja menettely

1. Tämän sopimuksen 22 ja 23 artiklassa tarkoitetun päätöksen tunnustaminen voidaan evätä, jos

- a) päätös oli annettu ennen tämän sopimuksen voimaantuloa;
- b) samojen asianosaisten välinen ja samaa kysymystä koskeva oikeudenkäynti on vireillä pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen viranomaisessa ja tämä oikeudenkäynti oli pantu vireille aikaisemmin;
- c) päätös on ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueella annetun päätöksen tai kolmannessa valtiossa annetun tunnustamisen edellytykset täyttävän päätöksen

Artykuł 22

Orzeczenia dotyczące rozwodów, separacji i unieważnienia małżeństwa

Prawomocne orzeczenia wydane na terytorium jednej Umawiającej się Strony orzekające rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa obywateli Umawiających się Stron będą uznane na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli:

- a) obydwoje małżonkowie byli obywatelami tej Umawiającej się Strony, której organ wydał orzeczenie, albo
- b) obydwoje małżonkowie mieli miejsce zamieszkania na terytorium tej Umawiającej się Strony, której organ wydał orzeczenie, albo
- c) jeden z małżonków był obywatelem jednej Umawiającej się Strony i jeden z nich miał miejsce zamieszkania na terytorium tej Umawiającej się Strony, której organ wydał orzeczenie.

Artykuł 23

Uznanie za zaginionego lub zmarłego i stwierdzenie zgonu

Prawomocne orzeczenie o uznaniu osoby za zaginioną lub zmarłą albo o stwierdzeniu zgonu wydane przez sąd jednej Umawiającej się Strony będzie uznane na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli osoba ta była obywatelem Umawiającej się Strony, której sąd wydał orzeczenie w chwili, gdy według ostatnich wiadomości, pozostawała przy życiu.

Artykuł 24

Odmowa uznania i postępowanie o uznanie

1. Można odmówić uznania orzeczenia, o którym mowa w artykułach 22 i 23 niniejszej Umowy, jeżeli:

- a) orzeczenie zostało wydane przed wejściem w życie niniejszej Umowy;
- b) wszczęte wcześniej postępowanie pomiędzy tymi samymi stronami i o ten sam przedmiot toczy się przed organem Strony wezwanej;
- c) orzeczenie jest sprzeczne z orzeczeniem wydanym na terytorium Strony wezwanej lub z orzeczeniem wydanym w państwie trzecim które spełnia warunki do uznania i dotyczy

kanssa ja päätös oli annettu samoja asianosaisia ja samaa kysymystä koskeneessa oikeudenkäynnissä, joka oli pantu vireille ennen sitä oikeudenkäyntiä, missä ensiksi mainittu päätös on annettu;

d) päätös on annettu oikeudenkäynnissä, jossa asianosainen ei ole ollut saapuvilla eikä hänelle ollut annettu riittävän ajoissa tietoa oikeudenkäynnin vireillepanemisesta niin, että hän olisi voinut osallistua oikeudenkäyntiin; tai

e) tunnustaminen on ristiriidassa sopimuspuolen oikeusjärjestyksen peruseriaatteiden kanssa.

2. Päätöksen tunnustamista koskeva menettely määräytyy sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, missä tunnustamista haetaan.

3. Tämän sopimuksen 22 ja 23 artiklan määräykset eivät estä sopimuspuolia tunnustamasta päätöksiä päteviksi muissakin tapauksissa.

25 artikla

Perintöasiat

Sopimuspuolen kansalaisilla on yhtäläinen oikeus kuin toisen sopimuspuolen alueella asuvilla tämän sopimuspuolen kansalaisilla periä tämän sopimuspuolen alueella olevaa omaisuutta ja siellä toteutettavia oikeuksia sekä tehdä ja peruuttaa tällaista omaisuutta ja tällaisia oikeuksia koskeva testamentti. Omaisuus ja oikeudet siirtyvät heille perintönä ja testamentilla samoilla ehdoilla kuin sopimuspuolen alueella asuville omille kansalaisille.

III LUKU

Rikosasioita koskevia erityismääräyksiä

26 artikla

Syyttämispyyntö

1. Kumpikin sopimuspuoli ryhtyy toisen sopimuspuolen pyynnöstä oman lainsäädäntönsä mukaisesti syytetoimenpiteisiin sellaista omaa kansalaistaan vastaan, jota epäillään toi-

tych samych stron i tego samego przedmiotu postępowania wszczętego przed postępowaniem, w którym wydano pierwsze z orzeczeń;

d) orzeczenie zostało wydane w postępowaniu, podczas którego strona nie była obecna i nie otrzymała zawiadomienia o wszczęciu postępowania w odpowiednim czasie, umożliwiającym jej wzięcie udziału w postępowaniu, albo

e) uznanie jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa Umawiającej się Strony.

2. Postępowanie o uznanie orzeczenia podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma nastąpić uznanie.

3. Postanowienia artykułów 22 i 23 niniejszej Umowy nie stoją na przeszkodzie możliwości uznawania orzeczeń przez Umawiającą się Strony w innych wypadkach.

Artykuł 25

Sprawy spadkowe

Obywatele Umawiających się Stron mają takie samo prawo do dziedziczenia własności i praw podlegających wykonaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony oraz do sporządzania i odwoływania rozporządzeń testamentowych dotyczących takiej własności i praw, jak mieszkający na terytorium drugiej Umawiającej się Strony obywatele tej Strony. Własność i prawa przechodzą na nich wskutek dziedziczenia ustawowego lub testamentowego na tych samych warunkach, jakie przewidziane są dla obywateli, mieszkających na terytorium tej Strony.

ROZDZIAŁ III

Postanowienia szczególne dotyczące spraw karnych

Artykuł 26

Wniosek o wszczęcie postępowania karnego

1. Każda z Umawiających się Stron, na wniosek drugiej Umawiającej się Strony, wszczyna postępowanie karne zgodnie ze swym prawem, przeciwko własnemu obywatelowi,

sen sopimuspuolen alueella tehdystä rikoksesta.

2. Syyttämispyyntö on tehtävä kirjallisesti ja sen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- a) pyynnön esittäneen viranomaisen nimi;
- b) selvitys siitä teosta, jonka johdosta syytetoimenpiteisiin ryhtymistä pyydetään ja rikoksen teko aika ja -paikka mahdollisimman tarkasti;
- c) ne pyynnön esittäneen sopimuspuolen lain säännökset, joiden nojalla teko katsotaan rikokseksi; ja
- d) tarkka kuvaus epäillyn henkilöllisyydestä, kansalaisuudesta, kotipaikasta tai tosiasiallisesta oleskelupaikasta ja tarvittaessa asianomaista henkilöä koskeva luonnehdinta.

3. Pyyntöön on liitettävä varmennetut jäljennökset esitutkinta-asiakirjoista ja esinetodisteet, jos nämä ovat pyynnön esittäneen sopimuspuolen käytettävissä. Esitutkinta-asiakirjoihin ei tarvitse liittää tämän sopimuksen 14 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuja käännöksiä. Pyyntöä tulee olla allekirjoitus sekä leima.

4. Toimitettaessa tämän artiklan 3 kappaleessa mainittuja esineellisiä todisteita ei sovelleta tavaroiden maahan- ja maastavientiä koskevia määräyksiä, paitsi jos todisteiden toimittaminen saattaisi vaarantaa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen turvallisuutta tai olisi ristiriidassa sen lainsäädännön perusperiaatteiden kanssa.

5. Pynnön vastaanottanut sopimuspuoli ilmoittaa pyynnön esittäneelle sopimuspuolelle pyynnön johdosta suoritetuista toimenpiteistä ja syytetoimenpiteen tuloksesta sekä lähettää jäljennöksen asiassa annetusta päätöksestä.

27 artikla

Tietojen antaminen rikostuomioista

Sopimuspuolet antavat pyynnöstä toisilleen tietoja pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen tuomioistuinten antamista lainvoiman saaneista rikostuomioista henkilöistä, joita syytetään rikoksista pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueella.

który jest podejrzany o popełnienie przestępstwa na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

2. Wniosek o wszczęcie postępowania karnego powinien być sporządzony na piśmie i zawierać następujące dane:

- a) oznaczenie organu wzywającego;
- b) określenie przestępstwa, w związku z którym złożono wniosek o wszczęcie postępowania i możliwie szczegółowy opis czasu i miejsca przestępstwa;
- c) przepisy prawne Strony wzywającej, na podstawie których czyn uznany jest za przestępstwo;
- d) dokładne dane dotyczące tożsamości podejrzanego, jego obywatelstwa i miejsca zamieszkania lub pobytu, a w razie potrzeby — opis jego osoby.

3. Do wniosku o wszczęcie postępowania załącza się uwierzytelnione odpisy akt postępowania przygotowawczego, jak również dowody rzeczowe znajdujące się w posiadaniu Strony wzywającej. Do akt postępowania przygotowawczego nie potrzeba dołączać tłumaczeń, o których mowa w artykule 14 ustęp 1 niniejszej Umowy. Wniosek powinien być podpisany i zaopatrzony pieczęcią.

4. Przy przekazywaniu dowodów rzeczowych, o których mowa w ustępie 3 niniejszego artykułu, nie stosuje się przepisów ograniczających przywóz i wywóz przedmiotów, chyba że przekazanie tych dowodów zagrażałoby bezpieczeństwu Strony wezwanej lub byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami jej prawa.

5. Strona wezwana zawiadamia Stronę wzywającą o sposobie załatwienia wniosku i o wyniku postępowania karnego, a także przesyła odpis wydanego w sprawie orzeczenia.

Artykuł 27

Udzielanie informacji dotyczących wyroków karnych

Umawiające się Strony udzielają sobie wzajemnie na wniosek informacji o prawomocnych wyrokach wydanych w sprawach karnych przez sąd Strony wezwanej dotyczących osób, które są oskarżone o popełnienie przestępstw na terytorium Strony wzywającej.

IV LUKU

Loppumääräykset

28 artikla

Subde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta sopimuspuolen oikeuksiin ja velvoitteisiin, jotka johtuvat muista kansainvälisistä sopimuksista, joiden osapuoleksi sopimuspuoli on tullut ennen tämän sopimuksen voimaantuloa.

29 artikla

Sopimuksen voimaantulo

Tämä sopimus on ratifioitava ja se tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua ratifioimiskirjojen vaihtamisesta, joka tapahtuu Varsovassa.

30 artikla

Sopimuksen voimassaoloaika

1. Tämä sopimus on voimassa viiden vuoden ajan.

2. Ellei sopimusta sanota irti, se pysyy voimassa viisivuotiskausittain. Irtisanomisesta on ilmoitettava kirjallisesti vähintään kuusi kuukautta ennen kunkin viisivuotiskauden päättymistä.

Tehty Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1980 kahtena kappaleena, kumpikin suomen- ja puolankielisinä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Suomen Tasavallan
Presidentin valtuuttamana

Christoffer Taxell

Puolan Kansantasavallan
Valtioneuvoston valtuuttamana

Jerzy Bafia

ROZDZIAŁ IV

Postanowienia końcowe

Artykuł 28

Stosunek do innych umów międzynarodowych

Postanowienia niniejszej Umowy nie naruszają praw i obowiązków Umawiających się Stron wynikających z innych umów międzynarodowych zawartych przez nie przed wejściem w życie niniejszej Umowy.

Artykuł 29

Wejście w życie Umowy

Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i wejdzie w życie po upływie trzydziestu dni od dnia wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, która nastąpi w Warszawie.

Artykuł 30

Okres obowiązywania Umowy

1. Niniejsza Umowa zawarta jest na okres pięciu lat.

2. Jeżeli Umowa nie zostanie wypowiedziana, ulega ona automatycznemu przedłużeniu na dalsze pięcioletnie okresy. Wypowiedzenie następuje w drodze notyfikacji najpóźniej na sześć miesięcy przed upływem każdego okresu pięcioletniego.

Sporządzono w Helsinkach dnia 27 maja 1980 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w językach fińskim i polskim, przy czym obydwa teksty są jednakowo autentyczne.

Z upoważnienia
Prezydenta Republiki
Finlandii

Christoffer Taxell

Z upoważnienia
Rady Państwa Polskiej
Rzeczypospolitej Ludowej

Jerzy Bafia

